

JAN MARIUSZ IZDEBSKI

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA
A MIĘDZYNARODOWY OBRÓT HANDLOWY
(ZAGADNIENIA ADMINISTRACYJNOPRAWNE)

1. POJĘCIE I ZAKRES WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ

Wspólna polityka rolna (WPR) jest jednym z najbardziej rozbudowanych i kontrowersyjnych sektorów polityki gospodarczej Unii Europejskiej, obejmuje ona przeważającą część prawodawstwa Unii oraz w znacznym stopniu absorbuje jej budżet. Ta najstarsza i przez pewien czas jedyna polityka sektorowa w trakcie swego obowiązywania i realizacji podlegała i ciągle podlega poważnym zmianom i modyfikacjom związanym również z realiami międzynarodowego obrotu towarowego¹. Wdrażanie złożonych i skomplikowanych instrumentów realizacji WPR jest istotnym zadaniem stojącym przed administracją publiczną.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest wskazanie tych aspektów WPR, które są związane z międzynarodowym obrotem handlowym oraz dotyczą działalności służb administrujących obrotem towarowym z zagranicą.

Dr JAN MARIUSZ IZDEBSKI – adiunkt w Katedrze Nauki Administracji Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: izdebski@kul.lublin.pl

¹ M. D r o b y s z, „Tytuł II Rolnictwo”, w: „Traktat o Unii Europejskiej, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską z komentarzem”, red. Z. Brodecki, Warszawa: LexisNexis 2002, s. 173.

Podstawą prawną wspólnej polityki rolnej są art. 3 ust. 1 lit. e oraz 32-38 TWE (Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską)².

Wspólna polityka rolna opiera się na następujących zasadach. Pierwsza z nich polega na wspólnym (jednolitym) rynku rolnym – przewidującym swobodny przepływ produktów rolnych na obszarze Unii Europejskiej oraz jednolite zasady interwencji na rynku rolnym. Druga opiera się na tzw. wspólnotowych preferencjach – przyznawanych produktom rolnym wytworzonym we Wspólnocie kosztem produktów rolnych importowanych z państw trzecich, celem zapewnienia konkurencyjności producentom unijnym³. Trzecią zasadą jest zasada finansowej solidarności – polega ona na finansowaniu wszelkich wydatków związanych z realizacją wspólnej polityki rolnej (np. kosztów interwencji) przez wszystkie państwa członkowskie. Finansowanie odbywa się poprzez Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (FEOGA).

Cele wspólnej polityki rolnej są określone w art. 33 TWE. Obejmują one:

1. zwiększanie wydajności rolnictwa poprzez wspieranie postępu technicznego, racjonalizacji produkcji i optymalizacji wykorzystania czynników produkcji, zwłaszcza siły roboczej,
2. zapewnienie ludności wiejskiej odpowiedniego standardu życia,
3. stabilizację rynków rolnych,
4. bezpieczeństwo żywnościowe,
5. gwarancje rozsądnych cen dla konsumentów.

Specyfika zadań i celów zarówno społecznych, jak i gospodarczych, stawianych realizacji wspólnej polityki rolnej, decyduje o złożoności i szerokim zakresie działań podejmowanych w jej ramach. Wspólna polityka rolna jest wdrażana poprzez następujące instrumenty i zakresy działania:

1. środki polityki rynkowo-cenowej,
2. środki polityki społeczno-strukturalnej,
3. zewnętrzną politykę handlową,
4. harmonizację prawną,
5. system prawny i instytucjonalny⁴.

Dla zakresu przedmiotowego wspólnej polityki rolnej najistotniejsze znaczenie mają pojęcia rolnictwa oraz produktów rolnych.

² Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą sporządzony w Rzymie dnia 25 marca 1957 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2).

³ A. K r z y w i c k i, *Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej*, „Monitor Prawa Celnego” 2002, nr 1.

⁴ B. G i s z c z a k, *Wspólna polityka rolna*, Warszawa: Ośrodek Informacji i Dokumentacji Europejskiej, Kancelaria Sejmu 2004.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 TWE rolnictwo obejmuje uprawę ziemi, hodowlę, leśnictwo i rybołówstwo. Ponadto rozwiązania dotyczące rolnictwa rozciągnięto na handel produktami rolnymi. Rozwiązanie to ma istotne znaczenie dla zakresu polityki rolnej obejmującej w związku z tym regulacje związane z obrotem towarowym.

Poprzez produkty rolne rozumiemy płody ziemi, hodowli i rybołówstwa oraz pozostające z nimi w bezpośrednim związku produkty (wyroby) wstępnie przetworzone. W celu uniknięcia wątpliwości, jaki produkt jest produktem rolnym, posłużono się metodą enumeratywnego wyliczenia w jednym z aneksów (obecnie jest to Załącznik I) do TWE. Dla potrzeb ścisłej klasyfikacji posłużono się Brukselską Nomenklaturą Towarową⁵.

Dużo więcej trudności napotyka sprecyzowanie pojęcia produktów wstępnie przetworzonych ze względu na brak szczegółowej regulacji w tym zakresie. Zgodnie z orzecznictwem ETS (Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości) uznanie produktu za wstępnie przetworzony jest uwarunkowane zależnością ekonomiczną pomiędzy produktem podstawowym a produktem przetworzonym. Nie jest istotna ilość etapów przetworzenia, a tylko stosunek wartości surowca do wartości produktu przetworzonego⁶.

Przepisy regulujące zagadnienia polityki rolnej i rolnictwa tworzą obszerny i skomplikowany system, trudno poddający się analizie oraz systematyce. Zawierają bowiem wiele norm należących do wielu dziedzin prawa, same w zasadzie nie tworząc spójnej całości. Wiąże się to ze specyficznym, złożonym przedmiotem regulacji. W tym zakresie zasady obrotu są obwarowane wieloma regulacjami, dla których punktem odniesienia są interesy ekonomiczne, interes publiczny (związany np. z wymogami weterynaryjnymi i fitosanitarnymi obrotu), cele społeczne oraz uwarunkowania międzynarodowe. Realizacja zadań w tym zakresie absorbuje poszczególne działy admi-

⁵ W UE obowiązuje ośmiocyfrowa klasyfikacja towarowa, zgodna z konwencją brukselską z 1983 r. (jej stroną jest również Polska, zob. Międzynarodowa Konwencja w sprawie zharmonizowanego systemu oznaczania i kodowania towarów zawarta w Brukseli dnia 14 czerwca 1983 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 11, poz. 62)), oparta na systemie HS (Harmonized Commodity Description and Coding System) scalona nomenklatura CN (Combined Nomenclature) wraz z siedmioma dodatkowymi cyframi dotyczącymi szczególnych środków tworzy Scaloną Nomenklaturę Towarową. Na ten temat zobacz: I. A r e n d a r s k a, *Taryfa celna po akcesji Polski do Unii Europejskiej*, „Wiadomości Celne” 2003, numer specjalny.

⁶ Zob. A. L i c h o r o w i c z, *Wspólna polityka rolna*, w: *Prawo Unii Europejskiej*, red. J. Barcz, Warszawa: Prawo i Praktyka Gospodarcza 2004, s. 848 oraz przytoczone tam orzecznictwo.

nistracji publicznej. Zależności te oraz konieczność zbliżania systemów prawnych państw członkowskich do wymogów rynku wewnętrznego mają istotne konsekwencje również dla polskiego systemu prawnego, w którym pojawiło się wiele aktów prawnych stanowiących implementację w zakresie WPR⁷.

Ważnym elementem działań podejmowanych w ramach wspólnej polityki rolnej są instrumenty dotyczące zewnętrznej polityki handlowej. Ich realizacja niesie ze sobą ważne konsekwencje dla międzynarodowej pozycji Wspólnoty oraz stanowi istotne zadanie dla służb administracyjnych, zajmujących się regulacją obrotu towarowego z zagranicą.

Rola organów celnych ogranicza się do zapewnienia sprawnego funkcjonowania instrumentów WPR, których realizacja jest związana z obrotem towarowym z zagranicą. Stąd ważnym elementem kompetencji organów celnych są uprawnienia kontrolne.

2. KONTEKST MIĘDZYNARODOWY

Istotą regulacji wspólnej polityki rolnej jest swoiście rozumiany sektorowy protekcyjizm. Polityka ta jest charakterystyczna dla bogatych państw o znaczącym sektorze rolnym (podobną prowadzą Stany Zjednoczone, różnice wynikają z odmiennej specyfiki rolnictwa, w tym wypadku wielkoobszarowego, oraz Japonia). Prowadzenie takiej polityki w zakresie handlu jest powodem wielu dyskusji, a nawet sporów w ramach międzynarodowego systemu handlu.

Oparty na dążeniach do polityki wolnego handlu i znoszenia barier w obrocie międzynarodowy system handlu stale eliminuje i ogranicza praktyki protekcyjistyczne. Działania podejmowane w ramach GATT (General Agreement on Tariffs and Trade - Układ Ogólny w sprawie Ceł i Handlu), a następnie Światowej Organizacji Handlu (WTO – World Trade Organization)⁸, służą stopniowemu znoszeniu ograniczeń we wzajemnych obrotach handlowych. W ramach tych działań rolnictwo stanowi jeden z najtrudniej-

⁷ B. K o z ł o w s k a, *Źródła wspólnotowego prawa rolnego*, w: *Wspólna polityka rolna. Zagadnienia prawne*, red. A. Jurcewicz, Warszawa 2004, s. 27.

⁸ Na temat GATT/WTO zob. P. C z u b i k, *System GATT/WTO – multilateralna organizacja handlowa*, w: P. C z u b i k, B. K u ź n i a k, *Organizacje międzynarodowe*, Warszawa: C. H. Beck 2002, s. 57 n.

szych obszarów negocjacyjnych. W związku z tym porozumienia zawarte w ramach Rundy Urugwajskiej stworzyły jedynie ramę umożliwiającą liberalizację w dalszej przyszłości⁹. Ustalono ponadto stopniowe obniżanie wsparcia krajowym producentom rolnym, udzielanego przez poszczególne państwa członkowskie WTO¹⁰.

Zgodnie z zapisami Porozumienia Rolnego WTO towary rolne zostały wyłączone z postępowania arbitrażowego i do 1 stycznia 2004 roku subsydiowanie produkcji rolnej nie mogło być przedmiotem sporów na forum WTO. Z upływem tego terminu zaistniała konieczność ustalenia nowych standardów dotyczących zasad handlu towarami rolnymi, możliwych do zaakceptowania przez wszystkich uczestników obrotu.

Krytyka rozwiązań wspólnej polityki rolnej na forum międzynarodowych organizacji handlowych oraz wyrażana przez poszczególnych partnerów handlowych (szczególnie dużych producentów rolnych i państwa najuboższe, dla których sektor rolny to najważniejszy element handlu) prowadziła do kolejnych reform WPR¹¹. Ponadto polityka rolna w takim kształcie generowała olbrzymie koszty związane między innymi z subwencjonowaniem eksportu i utrzymywaniem wysokich cen produktów rolnych¹². W konsekwencji następowało stopniowe odejście od środków związanych ze wspieraniem produkcji i konkurencyjności towarów rolnych na rzecz polityki strukturalnej w rolnictwie i zmniejszania produkcji (również poprzez wyłączenie gruntów rolnych z produkcji¹³).

Porozumienie zawarte na forum WTO w sierpniu 2004 roku (w ramach trwającej obecnie rundy z Dauhy) ma zakończyć spory w tym zakresie¹⁴.

⁹ B. H o e k m a n, M. M. K o s t e c k i, *Ekonomia światowego systemu handlu. WTO: Zasady i mechanizmy negocjacji*, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu 2002, s. 108.

¹⁰ A. S o ł t y s i ń s k a, P. C z u b i k, *CEFTA Środkowoeuropejska Strefa Wolnego Handlu*, Kraków: Zakamycze 1997, s. 69-70.

¹¹ W. C h m i e l e w s k a - G i l, J. C z a p l a, J. D ą b r o w s k i, W. G u b a, *Wspólna Polityka Rolna zasady funkcjonowania oraz ich reforma*, Warszawa: Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa 2003, s. 8.

¹² A. C i e ś l i ń s k i, *Wspólnotowe prawo gospodarcze*, Warszawa: C. H. Beck 2003, s. 334-335.

¹³ Zob. E. T o m k i e w i c z, *Prawny system wyłączenia gruntów rolnych z produkcji w ustawodawstwie rolnym Wspólnoty Europejskiej*, w: *Polska w Unii Europejskiej perspektywy, warunki, szanse i zagrożenia*, red. C. Mik, Toruń: TNOiK 1997, s. 61 n.

¹⁴ Na temat procesu negocjacji zob. J. J a r m u l, *Genewskie porozumienie WTO szansą na wznowienie negocjacji o liberalizacji handlu*, cz. 1, „Wiadomości Celne” 2004, nr 9/10.

Rozpoczęto prace nad szczegółowymi regulacjami określającymi dopuszczalny poziom interwencjonizmu państwowego akceptowanego w ramach systemu handlu światowego. Porozumienie było możliwe także ze względu na zgodę państw członkowskich Unii Europejskiej¹⁵.

Nowe zasady przewidują: odejście od dopłat eksportowych oraz kredytów eksportowych, ograniczenie dopłat bezpośrednich do produkcji rolnej, obniżenie ceł na towary rolne.

Wypracowane zostały tylko ogólne ramy porozumienia, jego szczegółowy zakres jest przedmiotem prac na forum WTO (zostanie określony m.in. stopień obniżek ceł, dopuszczalny poziom dopłat bezpośrednich). Podkreślana wielokrotnie trudność osiągnięcia kompromisu w tych skomplikowanych i ważnych ekonomicznie zagadnieniach pozwala przewidywać, iż negocjacje będą długotrwałe, a ich wynik niejednoznaczny. Stawia to możliwość dalszej i szybkiej liberalizacji handlu produktami rolnymi pod dużym znakiem zapytania. Mimo tych zastrzeżeń zmiana charakteru i zakresu WPR wobec omówionych zależności międzynarodowych jest nieunikniona. Spowoduje to oczywiste zmiany w regulacjach WPR w szczególności tych związanych z zewnętrzną polityką handlową.

3. ZADANIA ORGANÓW CELNYCH

W dalszym ciągu wiele regulacji WPR przy realizacji wymaga uczestnictwa i współpracy administracji celnej. Szczególne znaczenie mają tutaj regulacje związane ze zwiększeniem konkurencyjności produktów rolnych Wspólnoty (np. system refundacji) oraz instrumenty ochrony rynku wewnętrznego (np. system pozwoleń-licencji)¹⁶.

Zadania organów celnych w zakresie postępowania z towarami objętymi Wspólną Polityką Rolną reguluje ustawa z dnia 19 marca 2004 roku – Prawo celne (dalej cyt. p.c.)¹⁷ w rozdz. 7. Zostały tu wskazane podstawowe obowiązki organów celnych w tym zakresie¹⁸.

¹⁵ A. S ł o j e w s k a, *Bruksela chce liberalizacji*, „Rzeczpospolita” z dnia 27 lipca 2004.

¹⁶ E. T o m k i e w i c z, *Podstawowe instrumenty prawne polityki rolnej*, w: *Wspólna polityka rolna. Zagadnienia prawne*, red. A. Jurcewicz, Warszawa 2004, s. 97.

¹⁷ Dz. U. z 2004 r. Nr 68, poz. 622.

¹⁸ A. K u ś, *Wspólnotowy Kodeks Celny, Wspólnotowy System Zwolnień Celnych, Polskie Prawo Celne z wprowadzeniem*, Bydgoszcz–Lublin: Oficyna Wydawnicza Branta 2004, s. 35.

Zgodnie z art. 96 p.c. obejmują one czynności związane z przywozem towarów na obszar celny Wspólnoty i wywozem towarów z tego obszaru oraz:

1. sprawdzanie i potwierdzanie pozwoleń na przywóz lub wywóz oraz sprawdzanie certyfikatów przywozowych,
2. przyjmowanie, sprawdzanie i potwierdzanie wniosków o refundację,
3. pobór i badania laboratoryjne próbek towarów,
4. zatwierdzanie magazynów żywnościowych,
5. zatwierdzanie miejsc, w których towary mogą być przetwarzane lub składowane w ramach refinansowania,
6. kontrolę zakładów produkcyjnych w zakresie dostosowania możliwości wytwórczych producenta do zgłoszonej i zarejestrowanej receptury, spełniania parametrów wytwarzanego towaru, wynikających z receptury oraz weryfikację receptur,
7. inne czynności wynikające z przepisów wspólnotowych regulujących WPR.

Obrót towarowy z zagranicą towarów rolnych wymaga pozwoleń (licencji)¹⁹, stąd jest jednym z elementów środków pozataryfowych ograniczających ilościowo wymianę towarową²⁰. Zasady składania wniosków i wydawania pozwoleń w tym zakresie określa rozporządzenie Komisji z dnia 9 czerwca 2000 roku nr 1291/2000 ustanawiające wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu pozwoleń na wywóz i przywóz oraz świadectw o wcześniejszym ustaleniu refundacji dla produktów rolnych²¹.

Zagadnienia związane z refundacjami wywozowymi są uregulowane w rozporządzeniu Komisji z dnia 15 kwietnia 1999 roku nr 800/99 ustanawiającym wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych²².

¹⁹ R. Rydlowski, *Wspólna polityka rolna*, „Wiadomości Celne” 2003, nr 5/6; M. Tereszczuk, *Administrowanie obrotem towarowym z zagranicą. Porównanie zasad i procedur w zakresie handlu zagranicznego obowiązujących w Polsce i UE*, „Biuletyn Informacyjny Agencji Rynku Rolnego” 2001, nr 9.

²⁰ Szerzej na ten temat: A. Naruszewicz, M. Laszuk, *Wspólnotowe prawo celne*, Warszawa 2004, s. 124. Szczegółowe regulacje zawiera Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o administrowaniu obrotem towarowym z zagranicą (Dz. U. z 2004 r. Nr 97 poz. 963).

²¹ Dz. Urz. WE L 152 z 2000 r.

²² Dz. Urz. WE L 102 z 17 kwietnia 1999 r. z późn. zm.

W strukturze administracji celnej sprawami związanymi z WPR zajmuje się Jednostka Centralna Służby Celnej ds. WPR²³, realizowane są w niej następujące zadania:

1. nadzorowanie i koordynowanie przygotowania Służby Celnej do realizacji zadań kontrolnych wynikających ze WPR w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej oraz udział w organizowaniu kontroli obrotu towarami rolno-spożywczymi,
2. współpraca z Agencją Rynku Rolnego (ARR) i Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) w zakresie realizacji WPR,
3. nadzór nad realizacją przepisów dotyczących WPR oraz nadzór nad realizacją zadań kontrolnych realizowanych przez Służbę Celną wynikających z WPR,
4. gromadzenie i analiza danych oraz informacji dotyczących WPR, w tym wymiana dokumentacji dotyczącej WPR z Agencją Rynku Rolnego, w szczególności w zakresie wniosków o refundację, kopii dokumentów i protokołów kontroli,
5. współpraca z administracjami i służbami Komisji Europejskiej w zakresie WPR.

Szczegółowe zagadnienia dotyczące dokumentowania obrotu towarami objętymi WPR oraz zasady postępowania z nimi określa rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 kwietnia 2004 roku w sprawie dokumentów stosowanych w obrocie towarami objętymi Wspólną Polityką Rolną oraz zasad postępowania z tymi towarami w zakresie przewidzianym dla organów celnych²⁴.

Zadania związane z postępowaniem z towarami objętymi WPR organy celne realizują we współpracy z odpowiednią agencją płatniczą ustanowioną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 30 lipca 2003 roku o uruchamianiu środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej²⁵. Prawidłowa realizacja zadań WPR zależy od właściwej współpracy pomiędzy administracją celną a agencją płatniczą²⁶.

²³ R. S z u l c, *Eksport towarów przetworzonych 'non annex I'*, cz. 1, „Monitor Prawa Celnego” 2004, nr 6.

²⁴ Dz. U. z 2004 r. Nr 101, poz. 1031.

²⁵ Dz. U. z 2003 r. Nr 166, poz. 1611 z późn. zm.

²⁶ *System kontroli celnej refundacji eksportowych we Wspólnej Polityce Rolnej*, www.mf.gov.pl.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 kwietnia 2004 roku agencją płatniczą²⁷ jest Agencja Rynku Rolnego. Jednym z zadań wykonywanych przez Agencję w ramach realizacji WPR jest administrowanie obrotem towarowym z zagranicą, w tym w szczególności w zakresie przyznawania refundacji przy wywozie do państw trzecich.

W ramach struktury Agencji Rynku Rolnego zadania związane z mechanizmami handlowymi są realizowane w Biurze Administrowania Obrotem Towarowym z Zagranicą.

Wśród działań realizowanych w Biurze można wskazać:

1. stały monitoring ilości przywożonych i wywożonych produktów rolnych,
2. wydawanie pozwoleń na przywóz produktów w ramach kontyngentów,
3. wydawanie pozwoleń na przywóz preferencyjny,
4. wydawanie pozwoleń na wywóz z refundacją – tzw. świadectw z wcześniej wyznaczoną stawką refundacji,
5. wypłacanie refundacji do wywozu produktów rolnych,
6. administrowanie mechanizmem refundacji do wywozu produktów rolnych w postaci towarów przetworzonych nieobjętych Załącznikiem I do TWE²⁸.

Nie bez znaczenia są również zadania administracji celnej związane z zagadnieniami weterynaryjnymi, zdrowotnymi i fitosanitaryjnymi obrotu produktami rolnymi. Właściwe przepisy w tym zakresie to m.in.: ustawa z dnia 11 maja 2001 roku o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia²⁹, rozporządzenie Ministra Zdrowia z 30 kwietnia 2004 roku w sprawie współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z organami celnymi w zakresie granicznej kontroli sanitarnej³⁰, ustawa z 21 grudnia 2000 roku o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych³¹, ustawa z 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt³².

Omawiane zadania organów celnych można rozpatrywać na dwóch płaszczyznach. Jedna z nich związana jest z prawidłowym funkcjonowaniem eko-

²⁷ Dz. U. z 2004 r. Nr 76, poz. 713.

²⁸ R. W e n e r s k i, *Wspólna polityka rolna – mechanizmy obrotu towarowego z zagranicą (I)*, „Biuletyn Informacyjny Agencji Rynku Rolnego” 2004, nr 9.

²⁹ Dz. U. z 2001 r. Nr 63, poz. 634 z późn. zm.

³⁰ Dz. U. z 2004 r. Nr 122, poz. 1284.

³¹ Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 44 z późn. zm.

³² Dz. U. z 2004 r. Nr 69, poz. 625.

nomicznego systemu WPR, druga natomiast dotyczy standardów obrotu towarowego z zagranicą w zakresie towarów rolnych i jest elementem funkcji ochronnej i porządkowej realizowanej w zakresie regulacji obrotu towarowego z zagranicą.

4. PODSUMOWANIE

Wspólna polityka rolna jako ważny sektor działań integracyjnych będzie podlegała dalszym zmianom. Biorąc pod uwagę ostatnie tendencje, zarówno te dotyczące handlu międzynarodowego, jak i wewnętrznych realiów polityki Unii Europejskiej, należy się spodziewać kolejnych kroków w kierunku odejścia od polityki związanej z protekcjonizmem handlowym na rzecz działań strukturalnych, związanych z celami społecznymi, edukacyjnymi i ochrony środowiska naturalnego. Realizacja reform o takim kierunku jest niezwykle skomplikowana ze względu na szeroki zakres WPR oraz protesty jej beneficjentów, którym przez wiele lat zapewniała pewność i stabilność działania.

Zmiany w kierunkach i metodach działania WPR nie doprowadzą (i nie mogą doprowadzić) do zupełnej eliminacji regulacji handlowych w tym zakresie. Towary rolne są ważnym elementem wymiany towarowej z zagranicą i kwestie z nimi związane będą wręcz zyskiwały na znaczeniu. Zmieni się jedynie charakter tych regulacji i zadań, ze związanych z ekonomicznym protekcjonizmem na rzecz ochronnych i gwarantujących zasady i bezpieczeństwo obrotu. Prawidłowa realizacja zadań w tym zakresie w znacznym stopniu zadecyduje o jakości naszego członkostwa w strukturach wspólnotowych.

BIBLIOGRAFIA

- A r e n d a r s k a I., „Taryfa celna po akcesji Polski do Unii Europejskiej”, „Wiadomości Celne” 2003, numer specjalny.
- C h m i e l e w s k a - G i l W., C z a p l a J., D ą b r o w s k i J., G u b a W., Wspólna Polityka Rolna zasady funkcjonowania oraz ich reforma, Warszawa: Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa 2003.
- C i e ś l i ń s k i A., Wspólnotowe prawo gospodarcze, Warszawa: C. H. Beck 2003.

- C z u b i k P., System GATT/WTO – multilateralna organizacja handlowa, w: P. Czubik, B. Kuźniak, Organizacje międzynarodowe, Warszawa: C. H. Beck 2002.
- D r o b y s z M., Tytuł II Rolnictwo, w: Traktat o Unii Europejskiej, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską z komentarzem, red. Z. Brodecki, Warszawa: LexisNexis 2002.
- G i s z c z a k B., Wspólna polityka rolna, Warszawa: Ośrodek Informacji i Dokumentacji Europejskiej, Kancelaria Sejmu, 2004.
- H o e k m a n B., K o s t e c k i M. M., Ekonomia światowego systemu handlu. WTO: Zasady i mechanizmy negocjacji, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, 2002.
- J a r m u l J., Genewskie porozumienie WTO szansą na wznowienie negocjacji o liberalizacji handlu, cz. 1, „Wiadomości Celne” 2004, nr 9/10.
- K o z ł o w s k a B., Źródła wspólnotowego prawa rolnego, w: Wspólna polityka rolna. Zagadnienia prawne, red. A. Jurcewicz, Warszawa 2004.
- K r z y w i c k i A., Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej, „Monitor Prawa Celnego” 2002, nr 1.
- K u ś A., Wspólnotowy Kodeks Celny, Wspólnotowy System Zwolnień Celnych, Polskie Prawo Celne z wprowadzeniem, Bydgoszcz–Lublin: Oficyna Wydawnicza Branta, 2004.
- L i c h o r o w i c z A., Wspólna polityka rolna, w: Prawo Unii Europejskiej, Prawo i Praktyka Gospodarcza, red. J. Barcz, Warszawa 2004.
- N a r u s z e w i c z A., L a s z u k M., Wspólnotowe prawo celne, Warszawa 2004.
- R y d l e w s k i R., Wspólna polityka rolna, „Wiadomości Celne” 2003, nr 5/6.
- S ł o j e w s k a A., Bruksela chce liberalizacji, „Rzeczpospolita” z dnia 27 lipca 2004 r.
- S o ł t y s i ń s k a A., C z u b i k P., CEFTA Środkowoeuropejska Strefa Wolnego Handlu”, Kraków: Zakamycze 1997.
- System kontroli celnej refundacji eksportowych we Wspólnej Polityce Rolnej, www.mf.gov.pl.
- S z u l c R., Eksport towarów przetworzonych ‘non annex I’, cz. 1, „Monitor Prawa Celnego” 2004, nr 6.
- T e r e s z c z u k M., Administrowanie obrotem towarowym z zagranicą. Porównanie zasad i procedur w zakresie handlu zagranicznego obowiązujących w Polsce i UE, „Biuletyn Informacyjny Agencji Rynku Rolnego” 2001, nr 9.
- T o m k i e w i c z E., Podstawowe instrumenty prawne polityki rolnej, w: Wspólna polityka rolna. Zagadnienia prawne, red. A. Jurcewicz, Warszawa 2004.
- T o m k i e w i c z E., Prawny system wyłączenia gruntów rolnych z produkcji w ustawodawstwie rolnym Wspólnoty Europejskiej, w: Polska w Unii Europejskiej perspektywy, warunki, szanse i zagrożenia, red. C. Mik, Toruń: TNOiK, 1997.
- W e n e r s k i R., Wspólna polityka rolna – mechanizmy obrotu towarowego z zagranicą (1), „Biuletyn Informacyjny Agencji Rynku Rolnego” 2004, nr 9.

A COMMON AGRICULTURAL POLICY *VERSUS* THE INTERNATIONAL TRADE
TURNOVER (ADMINISTRATIVE-LEGAL ISSUES)

S u m m a r y

A common agricultural policy (CAP) is one of the most extended and controversial sectors of the economic policy of the European Union. It includes the prevailing part of the Union's legislation and to a large extent absorbs its budget. The oldest and, for a time, the only sector policy underwent and is still undergoing serious changes and modifications connected also with the realities of the international goods turnover. Within the framework of the international trade system tending to liberalisation of turnover, the subsidies of agricultural production are objects of criticism and international debate.

One of the elements of actions undertaken within the framework of the common agricultural policy are the instruments concerning the external trade policy. They bear important consequences for the international position of the Union and are an essential task for administrative services that deal with the regulation of the trade turnover with foreign countries. The role of customs office is limited to ensuring the effective functioning of the CAP instruments. The way they are carried out is connected with the turnover of foreign goods.

The reforms of CAP will tend to abandon the policy related to trade protectionism on behalf of structural actions connected with social, educational goals, and the protection of the natural environment. This relationship will deal with the scope of tasks performed by the customs office on behalf of the turnover.

Translated by Jan Kłos

Słowa kluczowe: prawo celne, wspólna polityka rolna, handel międzynarodowy.

Key words: customs law, common agricultural policy, international trade.